

УДК 80. 81

МУРАТОВ Т. Р.

Б. Сыдыков атындагы Кыргыз-Өзбек Эл аралык университетинин медициналык
колледжи

МУРАТОВ Т.Р.

Медицинский колледж кыргызско-узбекского Международного университета им.
Б.Сыдыкова

MURATOV T. R.

Medical College of the Kyrgyz-Uzbek International University named after B.Sydykov

ААЛАМДАШУУ ДООРУНДА ЖАШТАР АРАСЫНДАГЫ СЛЕНГ

МОЛОДЕЖНЫЙ СЛЕНГ В ЭПОХУ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

YOUTH SLANG IN THE ERA OF GLOBALIZATION

Кыскача мүнөздөмө: Азыркы жаштардын сленги жаштардын жашоо образында пайда болгон приборлордун бири. Ал жаштардын ой-пикирин, адамдарын жана агымдарын аныктоого мүмкүндүк бергендиктен тексттик байланыштын бир түрү катары өзгөрдү. Бул

жаргон тилдин динамизмин жана мурунку мамилесин билдирүү үчүн колдонулат. Маалыматтар жаштарга тиешелүү, аны өндүрүштүк ыкмада колдонуу абдан кеңири таралган, ошондой эле жаштардын ортосундагы байланышты азайтат. Ааламдашуу доорунда жаштар арасындагы жаргондун аймактык белгилери бардык жерде өзгөрүп турат, ошондуктан кээде алардын түрлөрү жана мааниси да өзгөрүшү мүмкүн.

Аннотация: Современный молодежный сленг-один из инструментов, который появляется в образе жизни молодежи. Он изменился как форма текстового общения, поскольку позволяет идентифицировать мнения, людей и течения молодежи. Этот сленг используется для выражения динамизма и прежнего отношения к языку. Данные актуальны для молодежи, их использование в промышленных целях очень распространено, а также снижает связь между молодыми людьми. В эпоху глобализации региональные особенности молодежного жаргона повсеместно меняются, поэтому иногда их типы и значения также могут меняться.

Annotation: Modern youth slang is one of the tools that appear in the lifestyle of young people. It has changed as a form of textual communication, as it allows you to identify the opinions, people and currents of youth. This slang is used to express dynamism and a previous attitude towards language. The data is relevant for young people, their use for industrial purposes are very common, and also reduces the connection between young people. In the era of globalization, the regional features of youth jargon are changing everywhere, so sometimes their types and meanings may also change.

Негизги сөздөр: тил; сленг; жаштар; келбет; тизгин; эффект; энергия; жаран; хайп; маданият; салым; оптимизм; коом; уникалдуу; термин; ыкма; жаргон.

Ключевые слова: язык; молодость; внешний вид; энергия; реклама; вклад; оптимизм;

общество; уникальный; термин; метод; сленг.

Keywords: language; slang; youth; appearance; rein; effect; energy; citizen; hype; culture; contribution; optimism; society unique; term; method; slang

Дүйнөлүк маданияттар адамзаттын жалпы мурасындагы биримдиктүү бүтүндүктү түзгөндүктөн, айрым элдердин маданий өз алдынчалуулугу коомдук жаңылануу менен башка элдердин каада-салттары, сүйлөө сөздөрүн, баалуулуктары менен болгон алаканын натыйжасында жаңыланып жана анын мазмуну уламдан улам байып турат. Келечек муундардагы сленг тууралуу кеп кылуу кызыктуу, бирок азыркы учурда анык айтылуулар жок. Ага карабастан, келечектеги сленг кандай болушу мүмкүн экендиги боюнча бир нече мисалдарды айтып кетсек болот. Жаштар ар дайым жаңы сленг сөздөрдү жана сөз айкашынын түрлөрүн чыгарып, калыптандырып турушат. Алардын чыгарган жаңы сөздөрү жана сүйлөө стили коомдук тренддерди калыптандырууга жардам берет.

Аймактык белгилер жана сленгдердин келечектеги өнүгүүсү тилдин, маданияттын жана технологиянын ар тараптуу байланышынан көз каранды. Тилдик инновациялар жана глобализациянын таасири аркылуу сленгдердин жаңы түрлөрү жана регионалдык өзгөчөлүктөрү пайда болушу мүмкүн [1].

Азыр эң активдүү жана эң прогрессивдүү жарандар болуп, бул жаштар болуп эсептелинет. Мамлекет жаш жарандардын үмүттөрүнө жана тилектерине эффективдүү жооп

кылбаса, бул терс көрүнүш болуп калат. Жаштардын энергиясын жана оптимизмин колдонбогон коом өнүкпөйт экендиги баардыгына белгилүү. Биз мамлекетибиздин жаштары менен сыймыктанабыз. Биздин жаштар биздин келечек, ошондуктан биз жаштарды колдоп, алардын демилгелерин ишке ашырып келебиз.

Азыркы учурда биздин жаштар батыраак билим алууга жана алынган маалыматты сиңирүүгө көптөгөн мүмкүнчүлүктөр түзүлгөн. Жаш жарандар биздин мамлекетти алдыга алып кетүүчү күч болушу керек. Мамлекетибиздин эртеңки умүтү, тилеги жана жаркын келечеги бул – жаштар болуп эсептелет.

Кыргызстандын эртеңки жаңы ийгиликтерине жана анын жаркын келечегине бекем ишенебиз. Анткени биздин бардык үмүтүбүз Кыргызстандын өсүп келе жаткан жаш муундарынын арасында дүйнөдө чоң ийгиликтерге жетишип, бийик чокуларды багындырган жаштардын аз эмес экендиги бизди кубандырбай койбойт. Алардын ар бир жасаган кадамы жана жетишкен ийгилиги Кыргызстанды жогоруга таанытып келет.

Келечектеги сленгдин аймактык белгилери – бул тилдердин жана диалекттердин өзгөрүүсү менен байланыштуу маселелер. Эгерде биз тилди өзгөртүү, жаңылоо жана аны популярдаштыруу максатында сленгдин келечектеги аймактык белгилерин издеп жатсак, анда төмөнкү аспекттерди карашыбыз мүмкүн:

1. **Технологиянын таасири:** Интернет жана социалдык медиа тилдин өнүгүшүнө чоң таасир көрсөтөт. Сленгтер жана жаңычыл сөздөр көбүнчө глобалдык тенденцияларга ылайык өзгөрүп турат. Мисалы, интернет жаргонунун жана эмодзи жазуусунун кеңири колдонулушу аймактарда айырмаланган сленгдерди түзүшү мүмкүн.

2. **Жаш муундардын таасири:** Жаштардын өзгөчө тил колдонуу формалары аймактык сленгдердин өнүгүшүнө алып келиши мүмкүн. Алар өздөрүнүн уникалдуу тил стилин түзүп, аны жергиликтүү аймакта же глобалдык масштабда таратышы

мүмкүн.

3. **Маданий аралашуу:** Маданий өз ара аракеттенүү жана миграция аймактык сленгдердин аралашуусуна себеп болушу мүмкүн. Ар кандай тилдик жана маданий тажрыйбалардын айкалышы жаңы сленгдердин пайда болушуна алып келиши мүмкүн.

4. **Сөз жаңыртуу:** Келечектеги сленгдер көп учурда мурдагы терминдердин же сөздөрдүн жаңыланган формалары катары пайда болушу мүмкүн. Мисалы, өтө белгилүү сөздөрдүн жаңы маанилерге ээ болушу же жаңы контексте колдонулушу сленгдин жаңы формаларын түзүшү мүмкүн.

5. **Аймактык өзгөчөлүктөр:** Аймактык диалекттердин жана тилдик варианттардын айырмачылыктары сленгдин локалдык өзгөрүүлөрүн жаратат. Ар бир аймакта өзүнүн уникалдуу сленгдери жана лексикалык өзгөчөлүктөрү болушу мүмкүн, бул аймактык идентификацияны камсыз кылат [2].

Кыргызстан өзүнүн жаштары менен сыймыктанууда тилине да көңүл бурулуп келет.

Тилдин тизгини да, чылбыры да жаштардын колунда... Тил маселесине келгенде кандай чечим, кандай гана реакция болбосун анын келечегин аныктай турган эң негизги фактор – жаштар.

Тил илимине байланышкан чоң изилдөлөрдүн эң негизги корутундуларынын бири – тигил же бул тилди ошол улуттун улгайган адамдары канчалык көркөм, адабий деңгээлде сүйлөсө дагы, ошол эле улуттун аймактык белгилерин, жаштары ал тилди мыкты билбесе тил өксүп, тилдин казынасы кемий берет. Тескерисинче, тигил же бул тилди жаш муун

кеңири колдонуп, оюн ошол тилде айтып, ошол тилде кенен баарлашса ал тил жашай берет.

Бул бир эле кыргыз тилине эмес, жалпы тилдерге тиешелүү мыйзам ченемдүүлүк экенин баса белгилей кетели. Албетте ага өбөлгө же кедерги боло турган факторлор чыгышы толук мүмкүн. Ошого карабай тилдин келечеги дагы жаштардын колунда. Башкача айтканда жаштар сленги – 8,24 жаштагы адамдардын социолектиси (суйлоо речи), алар улуу муунга эмес, расмий системага каршы чыгуудан келип чыккан. Жаштык сленги башка тилдер сыяктуу эле улуттук тилдин фонетикалык жана грамматикалык негиздериндеги лексика гана болуп, оозеки, кээде тааныш боек менен айырмаланат. Эң өнүккөн семантикалык тармактары: "Адам", "Келбет", "Кийим-кече", "Үй", "Эс алуу".

Жаштык сленгинин башка түрлөрүнөн айырмалоочу өзгөчөлүгү муундардын алмашуусу менен түшүндүрүлгөн анын тез өзгөрүшү. Жаштар арасындагы сленгдин таралышы. Азыркы жаштар үчүн психология жашоонун ажырагыс бөлүгү болуп саналат. Психикалык ден-соолукка көбүрөөк көңүл бурулгандыктан, бул чөйрөдөгү көптөгөн терминдер жаргондорго чыпкаланган. Мындан тышкары психологиялык терминдердин таралышында интернет жана социалдык тармактар да чоң роль ойнойт. Маалыматтарга оңой жетүүнүн, башка адамдар менен баарлашуунун, социалдык тармактардагы блогдордун аркасында жаштар психологияга тиешелүү түшүнүктөрдү жана сөз айкаштарын өздөштүрүшөт жана аларды сөз байлыгына киргизишет.

Мисалы:

Хайп – бир нерсенин тегерегиндеги маалыматтык ызы-чуу.

Reel, reel – чынында, чындыгында (англис тилинен чындап).

Стрим (Агым) – бул түз эфирдин жаратуучусу бир эле убакта мазмунду тартып, аудиториясы менен баарлаша алган онлайн берүү.

Пон (Понятно) – Тушүнүктүү. Эмне үчүн экени түшүнүктүү. Ава – аватар, социалдык тармактардагы сүрөт.

Auf – —вау| жана —вау| альтернативасы.

Бангер – бардык жерде угулган хит (ыр болушу мүмкүн).

Go, go – бир жакка же бир нерсе кылууга чакыруу (англис тилинен go to go).

Жиза – турмуштук (турмушта болгон нерсе)

Зашквар – татыксыз иш кылуу, бурмалоо. [3]

Ошентип, көпчүлүк жаштар күнүмдүк сөзүндө жана интернетте жаргондорду(кыскартылган сөздөр же болбосо сленг)колдонушат. Аны колдонуунун негизги себептеринин бири – кепке жандуу жана юмор. кошууга умтулуу. Эң популярдуу сөздөр: "макул", "хайп", "кырсык", "агро", "кринг" ж.б. Азыркы учурда жаштардын мамлекетти өнүктүрүүгө кошкон салымы, келечек жаштардын колунда демекчи, мамлекетти биз алдыга жылдырышыбыз керек. Салым кошкондо соссуз эле илимдуу-билимдуу болуш шарт эмес. Эн маанилүүсү каалоосу жана умтулуусу [4].

Жаштар – өлкөнүн азыркысы жана келечеги! Жаштар бул – өлкөнүн эң маанилүү ресурсу болуп эсептелет. Эл арасында «жаштар биздин келечегибиз» деп айтылып жүргөн сөз бар. Чындыгында жаштар биздин келечегибиз. Андыктан жаштарга туура багыт көрсөтүү ар бир улуу муундун милдети. Айтор бүгүнкү күндө жаштарыбыз батышты туурап, чыгышты эрчип кыргыз экенин унутуп баратат деген улуу муундун өкүлдөрү сурап келсен чекеден чыгат. Бирок жаштарды жөн жеринен күнөөлөгөн туура эмес чыгаар.

Бүгүнкү күндө жаштардын өлкөбүздө болуп жаткан окуяларга кызыгуусу улууларга караганда көбүрөөк маалыматка ээ экендиги талашсыз десек,экинчи тарабынан тилибиздин бурмалоосун карап зээниң кейийт. Жаштардын бүгүнкү күндө жасап жаткан иштери өлкөсүнүн келечегине кошкон салымы. Качан гана биздин жаштар бир жеңден кол, бир жакадан баш чыгарып бирдиктүү иш алып барса коомго чоң өзгөрүүнү алып келүүсү ишенем көрсөтөт.

Ошондуктан биздин жаштар убактысын туура жерге сарптап коомдо лидерлик ишмердүүлүгүн туура пайдалануусу абзел. «Жаштар биздин келечегибиз» деп куру ураан кылып көп эле сайрап жүрөбүз. Бирок, тилекке каршы, жаш муундун чыныгы абалы, коомубуздун түптамырынан бери жаңылануу жолунда алардын аңсезиминин, баалуулуктарынын өзгөрүү багыттары каякты көздөй бара жатат деген сыяктуу суроолорго жооп издөө көз жаздымда калып келет. Ушул тапта республикада жаштар маселеси менен алектенген бир да илимий мекеме түгүл, кичинекей кафедра же лаборатория да жок.

Жаштар чөйрөсүндө болуп жаткан процесстерди эч ким так билбейт, себеби илимий изилдөөлөр өтө аз. Мына ушундай шартта мамлекеттик жаштар саясатын жүргүзүү ылай суудан балык кармоого жасаган аракеттей эле сезилет. Жаш муундун өкүлдөрүнүн айтымында, интернет сыяктуу заманбап маалымат булактары аркылуу жаштар сабатын тез эле жоюп алышкандыктан, эскиче ойлонгон улуу муундун адамдары алардыын ойлору менен эсептешишпейт [5].

И.Раззаков: —Коом – бул сен жана менден куралат. Эгер сен ак болсоң, мен ак болсом демек коом да ак болот! – дейт. Айтайын дегеним потенциалдуу, принципиалдуу, алдыга бекем максат койгон жаштар көп болсо, биздин келечек да ошончолук даражада

ишенимдүү болот. Өткөндө Нуржигит Кадырбековго бир студент —20 жылдан кийин биздин өлкөбүздүн келечеги кандай болот? — деп суроо бериптир. Агай бир эле сөз менен —20 жылдан кийин сиз кандай болсоңуз биздин келечек ошондой болот — деп жооп узатыптыр. Чындыгында келечек бүгүнкү жаштардын колунда.

Биз бүгүн эптеп эле максатсыз жашап жүрсөк, келечегибиз да эптелип куралат. Андыктан жаштарда күч, энергия бар, тилди бекем сактоо керек. Ошону эл-жер үчүн максаттуу пайдаланыш керек. Элиме кызмат кылам – деген жигердүү жаш тар да бар. Бирок арасында эч кандай максаты жок, эптеп эле күн өткөргөн жаштарыбыз да жок эмес. Аларды да жакшы ниет менен өз катарыбызга кошуунун аракетиндебиз. Потенциалдуу жаштар – потенциалдуу келечек курат [6]. Көппүзбү, азбызбы – кеп анда эмес, кеп – биз жердеп турган жер кыргыз деген түптүү элдин чок борбору экенинде. Мына ушул жерде гана бизге мүмкүнчүлүк түзүлгөн. Ар дайым сөз менен иштеген адам —Көппүзбү, азбызбы – кеп анда эмес, кеп – биз жердеп турган жер кыргыз деген түптүү элдин чок борбору экенинде. Мына ушул жерде гана бизге мүмкүнчүлүк түзүлгөн.

Биздин улуттук маданиятыбыздын муктаждыктары жөнүндө сөз болгондо бул жерде силерден башка да улуттар жашайт деген мотивдерди каршы койгон адамдар да кездешет. Ырас, алар менен баарлашсаң кандай гана өзгөчө сөздөрдү угасың, башкача айтканда аймактагы таралган сленгдерди сезесиң. Андыктан айланага карап жагдайды дайыма эсте тутуу зарыл.

Башкача айтканда келечек муундардагы сленгдин аймактык белгилери ар тараптуу, тарбия башаты тээ эне курсагында, аягы азыркы заман өзгөрүү агымында. Биз бүгүн эптеп

эле максатсыз жашап жүрсөк, келечегибиз да эптелип куралат. Андыктан жаштарда күч, энергия бар, тилди бекем сактоо керек. Ошону эл-жер үчүн максаттуу пайдаланыш керек.

Ар бир инсан балага тарбияны туура жана билимди жеткиликтүү кылып берсе тилибибиз бекем болот.

Адабияттар тизмеси

1. Абдуллаев Э., Давлетов С., Иманов А., Турсунов А. Кыргыз тили. Ф-2015.
2. Кыргыз тилинин лингвистикалык маалымдамасы. Б.: 2015.-256 б.
3. Ч. Айтматов. Эне тил тагдыры. - Бишкек, 2009.
4. Электронный ресурс. <https://www.bbc.com/kyrgyz/articles/crg2xlz72g4o.amp>
5. Электронный ресурс. <https://aimak.kg/janylyktar/62387-zhashtar-olkonyn-azyrkysyzhana-kelechehi.html>
6. Электронный ресурс. https://www.ng.ru/cis/2023-024/5_8781_language.html